

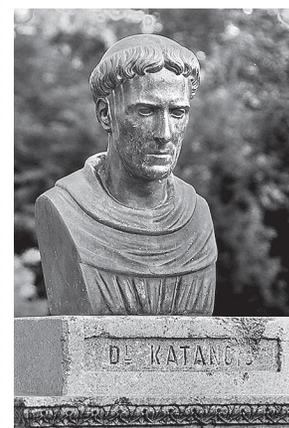
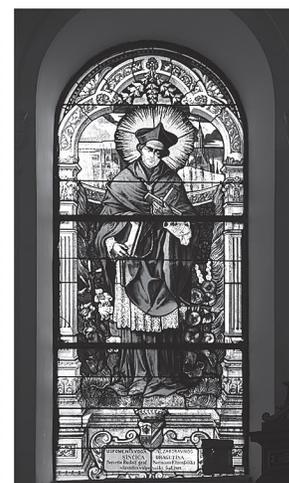
S obzirom na specifične uvjete prouzročene koronavirusom, Muzej Valpovštine osmislio je program koji je moguće realizirati uz epidemiološka ograničenja. Program je prilagođen središnjoj temi kojom se Muzej Valpovštine već godinama bavi, a riječ je o ostavštini valpovačkih vlastelina. Pokretna baština te ostavštine nalazi se u četiri baštinske ustanove: u Muzeju Valpovštine u Valpovu, u Muzeju Slavonije u Osijeku, u Muzeju likovne umjetnost u Osijeku i u Državnom arhivu u Osijeku. Više je puta prezentirana građanstvu na izložbama i u katalozima. Kruna prezentacije pokretne baštine iz ostavštine valpovačkih vlastelina zajednička je izložba navedene četiri ustanove – jedinstvena izložba *Valpovački vlastelini Prandau – Normann*, održana u četiri ustanove i dva grada. Svaka je ustanova izlagala predmete iz svog fundusa, a sve je zaokruženo u jedinstvenu izložbu i katalog.

Nepokretna baština u tiskovinama se uvijek spominjala zasebno ili sporadično. Osim toga, navodila se ona koja još postoji, kao i ona koja nije sačuvana. U projektu *Muzej na otvorenom* prikazuje se samo ona baština koja je još u funkciji i koju je moguće pogledati kao izložke na otvorenom prostoru bivšeg vlastelinstva i grada Osijeka.

Iako su valpovački vlastelini podigli velik broj građevina (potkraj 19. stoljeća navode se 562 objekta), prezentiramo samo one građevine i objekte koji su još u funkciji, a za čiju su gradnju zaslužni članovi vlastelinskih obitelji Hilleprand von Prandau i Normann Ehrenfels. Među njima su i vjerski objekti, od kojih su neki s vremenom obnavljani i dograđivani, no i dalje su zadržali prepoznatljiv izgled s obzirom na vrijeme kada su nastali zalaganjem različitih pripadnika obitelji valpovačkih vlastelina. Navedeni broj objekata s kraja 19. stoljeća odnosi se i na gospodarske zgrade koje su tijekom modernizacije, a osobito nakon 1945. godine, uništene i porušene. Za neke od njih velika je šteta što više ne postoje jer su bile solidne građevine koje su i danas mogle služiti za gospodarske namjene.

Program *Muzej na otvorenom* zamišljen je kao obilazak nepokretne kulturne baštine, većinom građevina koje je ostavila plemićka obitelj na području sjevernog dijela Osječko-baranjske županije (prostor bivšeg vlastelinstva i grada Osijeka). To su objekti koji su i danas u funkciji i služe zajednici. Program je fleksibilan i moguće je posjetiti samo dio ostavštine, sukladno mjestu prebivališta posjetitelja, ili proći cijelu rutu. Obilazak je moguć na otvorenom prostoru bilo pješice, bilo biciklima ili individualno, vlastitim prijevozom. Radi lakšeg obilaska, izradili smo kartu s naznačenim objektima i njihovim kratkim opisom.

Na kartu smo uvrstili četiri dvorca u Valpovu, dva u Donjem Miholjcu, jedan u Bizovcu i palaču u Osijeku. Dvije reprezentativne zgrade iz ostavštine danas su sjedište uprave grada Valpova i Petrijevaca. Još tri profane građevine nastale financiranjem ili sudjelovanjem vlastelina u njihovu financiranje također se nalaze u Valpovu. Sve četiri

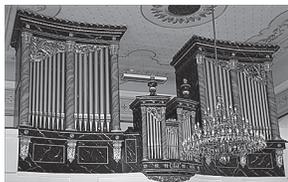

sl.1. Karta s oznakama nepokretne baštine valpovačkih vlastelina koja još služi zajednici

sl.2. Dvorac u Valpovu

sl.3. Vitraj iz crkve sv. Roka u Veliškovcima

sl.4. Poprsje Petra Katanića u perivoju dvorca

sl.5. Crkva u Josipovcu

sl.6. Kripta u kapeli sv. Roka u Valpovu

sl.7. Orgulje u crkvi sv. Mihovila u Donjem Miholjcu

sl.8. Zgrada općine Petrijevci, nekad zgrada za stan šumara valpovačkog vlastelinstva

sl.9. Crkva u Veliškovcima

sl.10. Župna crkva sv. Petra u Petrijevcima

valpovačke crkve dio su ostavštine baruna iz obitelji Prandau. Dva prekrasna perivoja engleske parkovne arhitekture, u Valpovu i Donjem Miholjcu, dio su iste ostavštine, kao i orgulje u četiri crkve: dvije u Valpovu te u crkvama u Donjem Miholjcu i Osijeku. Osnivač sela, danas prigradskog naselja Josipovaca, jest Ignjat von Prandau. Selo je osnovao u povodu svoje ženidbe groficom Marijom Pejačević.

Na karti smo označili četrnaest katoličkih crkava i crkvice, jednu pravoslavnu i jedan župni dvor te vitraje u konkatedrali u Osijeku. Istaknuta je i škola u Satnici, koja je još u funkciji, istina, nedavno obnovljena, kao i srušene ostatke škole u Viljevu jer je ona, uz onu u Satnici, bila najdulje u funkciji – sve do 1994.

Na Međunarodni dan muzeja 2021. u otvorenom holu dvorca Prandau – Norman izložili smo četrnaest postera svih objekata koji se mogu pogledati, kao i kartu s njihovom lokacijom. Izložbu smo reprizirali i tijekom 53. *Ljeta valpovačkog* kako bi program *Muzej na otvorenom* upoznao što više zainteresiranih posjetitelja. Uz pridržavanje epidemioloških mjera u velikoj dvorani Centra kulture *Matija Petar Katančić* u Valpovu održali smo i predavanje o toj temi, uz PPT prezentaciju. Izložba je poslije postavljena u Petrijevcima, za vrijeme *Petrijevačkih žetvenih svečanosti*. Posteru su fiksirani na pet *bannera* i tako prilagođeni selidbi na više lokacija. Namjera nam je izložbu postaviti u što više naselja koja se navode na karti odnosno na tzv. tematskom putu Prandau – Normann. U tijeku su dogovori o predstavljanju tog tematskog puta u obliku interaktivnoga multimedijuskog zemljovida na web stranicama i u mrežnom katalogu *Valpovački vlastelini Prandau – Normann*. Uz kartu predviđamo tiskati i brošuru u kojoj će u nešto opširniji verziji nego na poledini karte biti predstavljeni svi navedeni objekti s fotografijama.

Primljeno: 19. kolovoza 2021.

OPEN AIR MUSEUM

The Open Air Museum is imagined as a tour of the immovable cultural heritage, mostly buildings that were bequeathed by aristocratic families in the northern part of the Osijek-Baranya County (former manor land and Osijek city). These are structures that are still today in operation, serving the community. The programme is flexible and it is possible to visit just a part of the legacy, according to where the visitor lives, or to go along the whole of the route. The tour can be undertaken outside, on foot, bicycle, individually, with one's own transportation. For the sake of easier viewing, a map has been made with the structures indicated, accompanied by a short description of them. Although the lords of the Valpovo manor built a large number of buildings (at the end of the 19th century 562 of them were mentioned), only those buildings and other structures still being used are presented, those built by members of the landowning Hilleprand von Prandau and Normann Ehrenfels families.